1846. N. 146.

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaterdag avond.

MAANDAG, 7 DECEMBER.

De Prijs der Courant is f 12 het jaar en f 6 voor een half jaar, franco in geheel Holland. Afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 5 December.

Gisteren had in Katwijks duin de plegtige ter aarde-bestelling plaats van het stoffelijk overschot van den alom geachten Oud-Hoogleeraar J. CLARISSE. Dáár had hij verlangd te rusten bij zijne dierbare overledene, onder welke ook zijn hem waardige oudste zoon, in leven Hoogleeraar in de Godgeleerdheid te Groningen; daar, waan de Leydsche Hoogeschool ook haren BORGER en VAN DER PALM aan den schoot der aarde zag toevertrouwen. Vele menschen van allerlei rang en stand, verscheidene Hoogleeraren, ook de leden der Theologische Faculteit van Leyden, de grijze vriend des Overledenen, de Utrechtsche Hoogleeraar SUERMAN, die thans met diepen weemoed den laatsten vriend zijner jeugd ten grave geleidde, en een groot aantal van de studerende jongelingschap der Leydsche Hoogeschool waren daarbij tegenwoordig.

Nadat 's Mans overschot door de acht studenten, leden van het Collegium als vertegenwoordigers van het studenten-corps, die zich daartoe hadden aangeboden, tot aan het graf was gedragen, hield de door veeljarige vriendschap aan den Overledene verbonden Hoogleeraar [illegible] gezocht geworden, eene toespraak bij dat graf van welker mededeeling wij ons hier onthouden, als die naderhand verkrijgbaar zal worden gesteld.

Eene toespraak van een' rijkbegaafd Hoogleeraar, mede reeds den avond des levens genaderd, bij het graf van zijnen voormaligen geliefden en hooggeschatten ambtgenoot moest allen roeren; en zelfs bekenden, die er niet bij tegenwoordig konden zijn, kunnen zich voorstellen, wat er in ieders gemoed moest omgaan, die hier met krachtige trekken CLARISSE hoorde schetsen, en hem kon aanschouwen in de eeuwigheid.

Is het immer een gewichtig, een aandoenlijk oogenblik, als de mensch tot stof keert, waaruit hij genomen is, hoezeer klimt die aandoening daar, waar een dierbare vriend, een man die de eere van zijnen tijd was, wiens menigvuldige werkzaamheid, bij de voortreffelijkste gaven, zoo overvloedige en heerlijke vrucht mogt dragen voor Christendom en maatschappij, aan den rand des grafs, op zulk eene waardige wijze, de laatste eere bewezen, het laatst vaarwel gezegd wordt.

— Gisteren is alhier ter vervulling van de openstaande Herders- en Leeraarsplaats, veroorzaakt door het Emeritaat van den Wel Eerw. Zeer Gel. Heer Voet van Campen, door den Breeden Kerkeraad der Nederd. Hervormde Gemeente gemaakt het volgende twaaltal Predikanten: DDs. C. Hooyer, te Bommel; H. L. Oort, te Delft; D. Pyzel, te Dordrecht; M. N. J. Moltzer, te Haarlem; J. J. Doedes, te Hall; F. H. C. van Iterson, te Arnhem; E. A. Brinner, te Oude en Nieuwe Wetering; J. Broedelet, te Gouda; N. J. A. Roldanus, te Schiedam; W. E. F. Moltzer, te Waalwijk; J. Kooy, te Lisse en A. Niermeyer, te 's Heeren Arentskerk.

De beide laatste met het lot tegen A. C. de Meijier, te Arnhem en V. J. Berkhout, te Monster.

— In de vergadering van HH. Directeuren en Leden van de beide Genootschappen van Teylers stichting is heden bekroond eene Verhandeling, in antwoord op de voor het jaar 1842 uitgeschreven Prijsvraag:

Daar er tot heden eenpnvervulde behoefte bestaat in het vak der Munt- en Penningkunde van ons Vaderland, aan een werk, waarin zooveel mogelijk al de munten onzer voormalige Hertogen, Graven, Heeren en Steden worden beschreven en afgebeeld, en het over de munten der Graven en Gravinnen van Holland bestaande werk van van Alkemade als hoogst onvolledig, en de daarin gegevene afbeeldingen, als zeer onjuist zijn aan te merken, zoo wordt gevraagd:

»Eene zoo veel doenlijk volledige, juiste en beredeneerde afbeelding van al de munten onzer voormalige Hertogen, Graven, Heeren en Steden, welke in de Nederlanden, in den ruimsten zin des woords, hebben bestaan of zijn geslagen, en wel van de vroegste tijden af tot aan de Bevrediging van Gend, in het jaar 1576." Van welke Verhandeling is gebleken de Schrijver te zijn, de Heer P. O. van den Chijs, Hoogleeraar, Directeur van het Akademisch Munt- en Penning-Kabinet alhier.

Deze veeljarige arbeid van den ijverigen Hoogleeraar heeft alzoo de geschiedenis des Vaderlands met eene hoogst belangrijke bijdrage verrijkt in het vak van Munt- en Penningkunde; loopende over een tijdvak van ongeveer negen eeuwen, van hetwelk vooral het vroegste gedeelte weinig bekend was.

— In onze vorige deelen wij uit een der bladen een plan mede, omtrent de droogmaking der Zuiderzee, waarbij de kosten op de onwaarschijnlijke som van 16 millioen worden begroot. De *Utrechtsche Courant* geeft thans daarvoor eene raming op 61 millioen, tegen welke beter laat hooren.

Uit Kampen wordt gemeld, das de binnenvaart eergisteren aldaar geheel gestremd was, ten gevolge van de ingevallen vorst. Dien dag waren daar reeds schaatsenrijders aangekomen.

— Wij vernemen, dat door de Amsterdamsche Rederijkerskamer, onder de zinspreuk: *Door een lijn wordt de spruit een Boom*, op den 11den dezer, des avonds ten half zeven ure, in de zaal van Groot Frascati, zal opgevoerd worden, *Handel en Liefde*, treurspel in 5 bedrijven.

— Staat van het aantal Reizigers, benevens de Opbrengsten, gedurende de maand November 1846, op den Hollandschen IJzeren spoorweg.

Vertrek van	Aantal Reizigers.	Opbrengsten van Reizigers en Goederen.
Amsterdam	11,547	*f* 14,943.80
Halfweg	245	- 85.15
Haarlem	7,490	- 5,117.08½
De Vogelenzang	370	228.85
De Hillegommerbeek	81	47.80
Veenenburg	508	349.10
De Piet-Gijzenbrug	496	329.20
Warmond	271	165.40
Leyden	6440	- 4,750.92
Voorschoten	397	194.05
Nieuw Oost-Einde	105	106.95
's Gravenhage	3,836	12,246.20½
Vervoer van Vee, Paard, Slagtvee, enz.	—	- 847.85
Totaal	36,816	*f* 39,412.36
Bedrag der vorige opgave	539,606	- 546,449.75
Totaal Generaal	576,422	*f* 585,862.11

's GRAVENHAGE, 4 December.

Z. Exc. de nieuwe Buitengewone Gezant van Frankrijk bij ons Hof, Baron de Bussière, die gisteren avond alhier is aangekomen, is heden in een bijzonder gehoor bij den Koning toegelaten, om Z. M. zijne geloofsbrieven aan te bieden.

— Z. Exc. de Baron Fagel, Buitengewoon Gezant en gevolmagtigd Minister der Nederlanden bij Z. M. den Koning Franschen, is gisteren avond in deze Residentie aangekomen, komende van Parijs.

— Men verzekert dat er dit jaar, ter gelegenheid van den Verjaardag van Z. M. den Koning, geene gala-voorstelling in den schouwburg zal worden gehouden.

— De Heer Goldsmit, Directeur van de gaz-fabriek hier ter stede, heeft, naar wij vernemen, aan de stedelijke Regering 40,000 Ned. ℔ coakes aangeboden, ter verdeeling onder de algemeene armen dezer stad.

SCHOONHOVEN, 3 December.

Het Departement dezer Maatschappij tot [illegible] heeft besloten tot de oprigting eenes [illegible] voor behoeftige landlieden, opdat alle, zelfs [illegible] tegen het [illegible] winter-stilstand kunnen hebben.

AMSTERDAM, 4 December.

Men vernemt betrekkelijk den spoorweg van Amsterdam op Alkmaar en den Helder, dat de rapporten der drie ministeriën, van Binnenlandsche Zaken, Financiën en Oorlog, daarover gunstig zijn, en eenige bezwaren van het departement van Oorlog gunstig zijn opgelost. Dien wegens de som voor de aan te leggen fortificatiën, door dit departement noodig geoordeeld, vertrouwde men dat op eene billijke wijze spoedig onder de bemiddeling van de beide andere ministeriën geschikt zouden worden, en dat dan aan deze vurig gewenschte onderneming binnen kort een aanvang gemaakt zal worden.

Wij vernemen mede, dat onderscheidene aanvragen zijn gedaan tot het aanleggen van vertakkingen aan dezelve, zoo door spoor- als gewone wegen der aanbelendende Noord-Hollandsche steden en gemeenten, als b. v. West-Zanen, Assendelft, enz. welke door middel van Mac-Adams-wegen bij Zaandijk aan denzelven willen aansluiten.

HAARLEM, 4 December.

In den verloopen nacht is hier in de woning van den Bezemmaker Vervoit, op de Bakenessergracht, een felle brand uitgebarsten, waardoor dat huis geheel is uitgebrand. Aan den ijver, waarmede de blusschingen werden aangewend, heeft men het te danken, dat een der belendende huizen slechts gedeeltelijk beschadigd is.

UTRECHT, 3 December.

Kundige Nederlanders, vooral in het vak der genie, bekomen in Rusland dikwijls posten die hun een goed bestaan verzekeren. Zoo lezen wij in een brief uit Modlin, dat de Nederlandsche Ingenieur Singels aldaar eene ketting-brug over de rivier heeft gelegd, die de algemeene goedkeuring heeft weggedragen. Nadat dezelve door het bestuur was goedgekeurd, is de passage opengesteld. Voorts is den Heer Singels de vereerende Commissie opgedragen, om eene dergelijke brug over de Dnieper, bij Kiew, ter lengte van 2,200 voeten, te leggen, welke de som van 5 millioen Hollandsche guldens zal kosten. Hij was op reis naar Petersburg om het plan aan Z. M. den Keizer eigenhandig ter goedkeuring aan te bieden.

ZWOLLE, 2 December.

Naar wij vernemen kan binnen kort het besluit tot de inwisseling der oude guldens verwacht worden, en hebben hiervan de Heeren Rijks-Agenten en Ontvangers reeds voorloopige kennisgeving ontvangen, met last, om de in hunne kassen aanwezige specie dezer munt niet weder uit te geven. Het was de Nederlandsche gulden vooral, die in het Oldenburgsche, te Bremen en Hamburg deels nog kort geleden, deels thans nog, algemeen en tot den vollen koers in omloop was. (*Dagblad Overijssel*).

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

CEYLON.

In de maand October ll. is eene groote vergadering van de voornaamste inwoners te zamen gekomen, ten einde te beraadslagen over den tegenwoordigen toestand en de vooruitzigten van het eiland. Er werden verscheiden besluiten genomen, welke in een adres aan de Regering zullen worden opgezonden. Daarbij wordt aangedrongen op het aanleggen van wegen; het afschaffen van het hooge uitvoerregt op de kaneel en van het hooge differentieële regt op de vreemde invoeren; het opheffen der beperkingen op het lossen van vreemde schepen; verbetering van de inrigting des legers in het eiland en van de zamenstelling van den raad enz. De invoermarkt verkeerde bij het afzenden der laatste berigten in volkomen stilstand.

VEREENIGDE STATEN.

NEW-YORK, 16 November.

De oorlog met Mexico wordt nog steeds voortgezet. Een aanval op de kleine zeeplaats Alvarado door onze zeemagt is mislukt. De Mexicanen schijnen thans meer geestkracht tot het verdedigen van hunnen grond aan te wenden, en eene oproeping van Santa-Anna aan zijn volk om te wapen te snellen, moet veel hebben bijgedragen, om zijne legermagt te vergroten. Ook wil daar men, dat onze Regering zou afzien, om verder in Mexico door te dringen, verscheidene stemmen zich krachtig begonnen te verheffen tegen een langer voortzetten van den oorlog.

SPANJE.

MADRID, 1 December.

Uit het hart van de grenzen van Katalonie van 26 Nov. spreekt van een vrij ernstig gevecht, dat is den omtrek van Banolas tusschen 2 compagnien van het staande leger en 300 Carlisten geleverd is. De Ministeriele bladen gaan echter voort te beweren, dat de benden, welke in die provincie rondzwerven geene ongerustheid kunnen inboezemen.

— De Heer Cobden, het bekende hoofd van het Engelsche verbond tegen de graanwetten, doet thans eene reis door het zuiden van Spanje. In de voornaamste steden, aldaar zijn gastmalen te zijner eere gegeven, waarop hij zijne leer omtrent de vrijheid des handels heeft verkondigd. Te Cadix heeft zulk een feest de oprigting van een genootschap tot bevordering der handelsvrijheid, die hier wel zeer ten voordeele van Engeland zou strekken, ten gevolge gehad.

ITALIE.

ROME, 16 November.

Gisteren heeft H. K. H. Prinses Albert van Pruisen een bezoek bij den Paus afgelegd, hetgeen daarom te sterker de aandacht heeft getrokken, omdat Hare Hoogheid nimmer te voren, bij haar verblijf binnen deze stad, Gregorius XVI heeft bezocht.

— Bij de jongste opgravingen in Pompeji heeft men eene aanzienlijke hoeveelheid gouden munten van de vroegste tijden gevonden.

ENGELAND.

LONDEN, 2 December.

Agnes Hall, eene der oudste gezonde vrouwen van dit land, is in den ouderdom van 70 jaren overleden.

— In de eerste 6 maanden van 1846 hebben de 12 hoofd spoorwegen in dit land, vertegenwoordigende eene oppervlakte van 12,500 builders, voor algemeene belastingen betaald 76,951 £, en voor belastingen ten voordeele der regering op het vervoer van passagiers en goederen 73,177 £, totaal 149,028 £. Een dagblad, zich op die cijfers beroepende, bewijst, door eene naauwkeurige berekening, dat de gronden, welke door de spoorwegen worden ingenomen, 96 maal meer, zoo aan lands- als plaatselijke belastingen betalen, dan andere landerijen.

— Sedert eenigen tijd hebben de invoeren van ijzer uit Zweden en Noorwegen eene groote uitgebreidheid ondergaan. In de laatste dagen werden met drie schepen, 23,234 staven ijzer aangebragt, terwijl verscheiden van Gothenburg, Stokholm en Gefle gekomen vaartuigen eene lading in hadden van 5 à 10,000 staven van hetzelfde metaal.

— Den 30sten November was de post-spoortrein van York veel later dan gewoonlijk aangekomen wegens de groote hoeveelheid sneeuw, welke op een gedeelte van den weg gevallen was.

— Den 25sten Nov. is op onderscheiden plaatsen van Schotland een vrij hevige schok van aardbeving waargenomen.

— Alle bladen spreken van eene volkswapening in Ierland, die bijna algemeen schijnt te worden, zoodat de toestand van dat land bij voortduring levendige bezorgdheid inboezemt. Jongstl. Woensdag zijn te Listowel 5 à 6000 personen de stad doorgetrokken, luide in de straten uitroepende: „Brood of bloed!" De woedende bende rigtte zich naar het werkhuis, met oogmerk, om en met geweld binnen te dringen. Gelukkiglijk bevond zich daar een Priester, wiens vermaningen zulk een indruk maakten op die ongelukkigen, dat zij ordelijk en vreedzaam uiteen gingen en naar hunne woonplaatsen terugkeerden.

FRANKRIJK.

PARIJS, 3 December.

De oproeren ter gelegenheid van horen verkoop of koren vervoer beginnen menigvuldiger te worden. Laatstleden Vrijdag zijn er ook te Blois aan de Cher wanorden voorgevallen; een aantal lieden maakte toestel om het ter markt gebragte graan tegen 2 francs het oude schepel te doen afleveren, toen de plaatselijke overheid eene afdeeling troepen deed aanrukken. Sommigen der geweldadigsten werden gegrepen en gevankelijk naar Tours gevoerd. — Van veel ernstiger aard is hetgeen den 28sten in hetzelfde departement van Indre-et-Loire, op de grootere plaats Chinon is voorgevallen. Niettegenstaande dien marktdag de graanprijzen zich merkelijk dagen voordeden, begon daar werkelijk het volk, door heimelijke opruijers aangezet, het koren tegen 2 frs. het oude schepel te verkoopen. De gendarmerie was te zwak. In het begin van het oproer was iemand gevat, maar er kwam voor de gevangene zulk eene zamenrotting, versterkt door boeren uit den omtrek, die straatverschansingen begonnen op te werpen, dat men den gevangene moest loslaten. De nationale garde schijnt haren pligt zeer gebrekkig vervuld te hebben.

Intusschen blijkt, dat er in de laatste dagen op de meeste inlandsche markten eene daling in den prijs der levensbehoefte heeft plaats gevonden, vooral door den aanvoer van buiten. Volgens eene regerings-opgave zijn alleen in de 7 dagen, van den 18den tot den 24sten November, te Marseille 53 schepen met graan uit Italië, Malta, Alexandrië, Turkije en de Russische havens aan de Zwarte zee binnengeloopen, gezamentlijk 189,400 mudden tarwe en 3,700 mudden rogge aanbrengende. De geheele aanvoer van vreemd graan te Marseille heeft van den 27sten October tot den 24sten November 1,373,300 mudden bedragen.

— Het door de bestuurders der Fransche bank genomen besluit om zich tot de Engelsche bank te rigten, ten einde van haar 2 mill. £ te leenen, schijnt een diepen indruk gemaakt te hebben in de handelswereld, omdat dit het meest overtuigend bewijs oplevert van den algemeen ongunstigen toestand, waarin zich deze financiële inslelling bevindt. De Fransche bank heeft zich genoodzaakt gezien hare disconto's bovenmate te vermeerderen, daar zij niet kon weigeren de wissels te disconteren, welke haar onder den waarborg der aanzienlijkste huizen werden aangeboden, en welke eene vijf of zes maal hoogere som beliepen dan gewoonlijk.

Overigens is het niet zeker dat de Engelsche bank gemakkelijk de 50 mill. fr., welke de Fransche bank van haar verlangt, zal kunnen bijeenkrijgen. Zij stelt voor, deze som half in zilver half in goud te betalen. Inderdaad heeft zij zelve niet meer dan 2½ mill. £ in zilver in voorraad, terwijl hare reserve in goud meer dan 13 mill. £ bedraagt, hoewel het zilver in Engeland alleen dient tot betaling der tractementen en al de andere betalingen in goud geschieden. De Londensche bank kan niet voldaan met het overgeblevene half mill. £ in zilver. Daarom verhaalde men gisteren te Londen, dat er door de Londensche bank slechts 1 mill. £ in zilver zou geleend worden, en dat men reeds te Amsterdam in onderhandeling is om van de bank aldaar het andere millioen te verkrijgen.

— Volgens berigten uit Lyon, van den 30sten, was de Rhone in zijne bedding teruggekeerd. De Saone en Loire waren wederom rijzende, de laatste rivier dreigde weder de dijken te overstroomen, die nog niet geheel hersteld zijn.

— De stad Orange, in het departement Vaucluse, heeft een gedenkteeken opgerigt, ter eere van Raimbaud III, Prins van Oranje, die deel nam aan de inneming van Jerusalem in 1096. Op het gedenkteeken prijken onder anderen deze woorden: „Dit gedenkteeken is opgerigt door de milddheid van Z. M. Lodewijk Philips I, Koning der Franschen, en van Z. M. Willem II van Oranje, Koning der Nederlanden."

Van den beroemden Raimbaud den tweede (niet de derde die in 1150 regeerde en nooit te Jerusalem is geweest) die in 1096 aan de Regering kwam, wordt door den Geschiedschrijver de la Pise; in zijn *Tableau de l'Histoire et Principauté d'Orange, La Haye* 1640 in f., gezegd:

»De vroomheid en dapperheid, zulke voorname hoedanigheden, in den persoon van een' Vorst, hebben zijn naam gedenkwaardig gemaakt bij de nakomelingschap, door dien grooten en algemeenen Kruistogt der Christenen die toen plaats had onder Godfried van Bouillon, bij wien deze Vorst zich voegde als een der rijksten en magtigsten van het land." Hij overleed er in 1097, na de verovering van Jerusalem.]

— Volgens berigten uit Algerië tot den 20sten Nov., zette de Gouverneur-Generaal zijnen togt door de afdeeling Algiers voort; de landbouw werd zoo ver mogelijk uitgestrekt en door heerlijk weder begunstigd. De provincie Oran was geheel in rust, en van Abd-el-Kader en Bou-Maza vernam men niets.

BELGIE.

BRUSSEL, 3 December.

Een bijzondere brief in het blad *l'Indepandance* bevat de volgende bijzonderheden nopens de voorstellen, welke de Heer Henderson te Madrid zal doen; hij moet:

1°. Vragen de kapitalisatie der vervallen en niet betaalde coupons, sedert 1840, 1846 er onder begrepen, in 3 pCts. en tot pari.

2°. Eischen, dat van 1 Mei 1847 de betaling van de rente der actieve schuld worde hervat, tot 2 pCt. voor de drie eerste jaren; 2½ pCt. voor het volgende en met ½ pCt. opklimmende voor elk jaar volgende op 1850, tot dat de te vorderen rente van 5 pCt. zij bereikt.

3°. Verzoeken de Amortisatie der passive schuld en de toekenning aan dezelve, van eene rente van 1 pCt.

4°. Vragen de Conversie der oude uitgestelde schuld, zoogenaamde Fransche uitgestelde, en vergeten uitgestelde, bij de Algemeene Conversie der Spaansche schuld, door Graaf Toreno voorgesteld, en goedgekeurd door de Cortes van 1835.

5°. Ten aanzien der nieuwe uitgestelde, voortkomende uit de laatste conversie; deze zou blijven bestaan in haren tegenwoordigen toestand, dat is, dat de trekking bij serien, in active schuld, voor de twee nog te amortiseren jaren zou blijven voortduren.

— De toestand van Vlaanderen baart altijd veel bekommering, inzonderheid voor het oogenblik, maar ook voor de toekomst. De machinale vlasspinnerij, welke op eene eene zoo aanmerkelijke uitbreiding heeft erlangd, is een onheil voor 40,000 gezinnen, die grootendeels onderhoud vonden in de handspinnerij en weverij. De middelen welke tot dusverre zijn beraamd, om in het toenemend gebrek te voorzien, worden zeer onvoldoende geacht. Men heeft ernstig en op aangedrongen, dat omtrent de verordeningen betreffende den invoer van leeftogt, ten spoedigste verslag mogt worden uitgebragt.

AKADEMIE-NIEUWS.

PROMOTIE AAN DE LEYDSCHE HOOGESCHOOL.

Op Theses:

Den 1den December de Heer D. Nijman, van Zutphen, in de Regten.

Dienzelfden dag de Heer J. Dam, van Zutphen, in de Regten.

PROMOTIE AAN DE UTRECHTSCHE HOOGESCHOOL.

Den 2den December de Heer J. L. van Reede, van Utrecht, in de Regten, na verdediging van zijn Specimen: *quo inquiritur quaenam sint principia, quibus leges venatoriae olim fundatae sint hodieque innitantur.*

Dezer dagen is bij den Boekhandelaar P. H. v. d. Heuvell een Prospectus in het licht verschenen van een zeer belangrijk werk getiteld: *Beknopte Geschiedenis van de voornaamste Uitvindingen en Ontdekkingen in het gebied der Kunsten en Wetenschappen, waarin tevens de oorsprong, voortgang, ontwikkeling, en wijzigingen van vele maatschappelijke, kerkelijke en andere inrigtingen zijn opgenomen; Alphabetisch bewerkt door A. C. Oudemans, Lid van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en van de Maatschappij van Nederl. Letterkunde, te Leiden.*

Dergelijk werk bestaat in onze taal tot dusverre niet, en zelfs zijn er sedert zeer vele jaren in de Fransche of Hoogduitsche taal geene werken van dien aard in het licht verschenen. Het zal in vier deelen bestaan, ieder van 4 afleveringen van 10 à 11 vellen, in zulk formaat dat bij een duidelijken druk ieder vel toch 1½ vel gewonen druk zal bevatten. Het werk zal echter in evenredigheid dier volledige bewerking eerder beknopt dan uitgebreid mogen heeten, als men den schat van wetenswaardige zaken in aanmerking neemt, dien het zal bevatten, zaken die men anders niet dan of hier en daar verstrooid kan vinden of meestal vergeefs zoekt; en inderdaad zeer goedkoop, als men berekent hoeveel druks op een blad van 20 centen wordt gegeven; terwijl het afgewerkt Handschrift de geruststelling aanbiedt dat de eenmaal aangevangene uitgave niet zal blijven steken. Voor de goede bewerking staat de kunde van den ijverigen en door andere werken met lof bekenden Verzamelaar ons borg, welke bewerking daarenboven reeds aanvankelijk in de tot proef medegedeelde artikelen overtuigend blijkt, die daartoe onuitgezocht zijn als die voor de hand kwamen, hier en daar uit het handschrift zijn genomen.

Zij zijn: *Aardappelen, Aarde (digtheid der), Afdeeling, van bloemen in hoofdstukken en aerzen, Buiksprekers, Kompas, Kousen (gebreide).* Van welke artikelen wij het eerste: *Aardappelen* hier voor het grootste gedeelte laten volgen; wenschende dat des Schrijvers nuttige arbeid dien bijval moge vinden, welken dezelve allezins verdient.

»*Aardappelen.* Deze plant wordt, volgens Deppe en Schiede, in Chili op de bergen bij Valparaiso en Mendoza, en op de piek van Orizaba, in het wild, aangetroffen.

»Omtrent het overbrengen deser plant van Amerika naar Europa, zijn verschillende berigten in omloop, dewijl, uit onderscheidene oorden der Nieuwe Wereld, de Aardappel naar de verschillende landen van Europa, door andere menschen, is overgevoerd.

»Zoo is het, volgens het Archiv der Pharmacie B. 87, H. 1, aan Sir Jos Banks gebleken, dat de eerste Aardappelen, gezameld op de bergen, in de nabijheid van Quito, nog vóór het jaar 1550 naar Spanje zijn overgebragt, van waar zij verder naar Italië verzonden werden.

»Engeland kreeg deze plant uit een ander oord van Amerika, namelijk uit Virginië, van waar, volgens sommigen, Frans Drake in 1586, doch volgens anderen, Sir Walther Raleyh, in 1586, dezelve medebragt.

»Dit laatste gevoelen verdient daarom te meer geloof, doordien 1°. Raleyh in 1584 eenige kolonisten naar Amerika heeft overgebragt, en, na eenigen tijd toevens aldaar, naar Engeland is teruggekeerd, en 2°. doordien hij de eerste was, die de Virginia Potatoes op zijn landgoed, bij Youghall, aankweekte.

»Van uit Italië kwamen de Aardappelen in Duitschland. In 1598 bekwam de kruidkundige Clusius, te Weenen, die plant van den Gouverneur van Mons. Deze had haar, volgens Spach, ontvangen van iemand, die tot het Pauselijk gezantschap behoorde, met de bijvoeging, dat haar wortel in Italië gegeten werd.

»Nog ten tijde van Clusius begonnen de Aardappelen zich, als botanische aardigheden, in Duitschland te verspreiden, zoodat zij aldaar, in 1650, bijna overal, in de lusttuinen, werden aangekweekt.

»Van Engeland en Ierland werden zij naar Frankrijk overgebragt, waar zij, in 1616, als eene groote zeldzaamheid, op Konings tafel verschenen.

»Ofschoon de belangstelling in deze nieuwe plant vrij merkbaar was, vooral bij kruidkundigen, zoo werd zij echter noch in het eene noch in het andere land tot een eigenlijk voedsel aangekweekt, omdat men haar, als behoorende tot de nachtschaden, vergiftigende eigenschappen toekende. Men gebruikte den Aardappel toen alleen als confituur, en somtijds ook met merg en specerijen gebakken.

»In Engeland begon de Royal Society, in 1663, echter de Aardappelteelt aan te moedigen, om daardoor, in geval van hongersnood, dezelven als voedsel te doen strekken; doch in de cataloken van dien tijd werd er over deze plant, als voedsel, niet dan met minachting gesproken, en niet weinig hebben de geschriften van Evelyn, in 1699, even als de Complete Gardiner van London en Wise, in 1719, daartoe medegewerkt.

»Toen men echter, weinige jaren daarna, op verschillende plaatsen een nader onderzoek over derzelver goede en schadelijke eigenschappen in het werk gesteld, en bevonden had, dat de schaal bijna geheel ten nutte voor-deele overhelde, begon zich langzamerhand in Holland, Duitschland en Engeland, op derzelver bouw in open velden, toe te leggen, zoodat zij weldra als een handelsartikel op onze markten werden aangevoerd.

»In Vriesland was de Heer Vegelin van Claerbergen de eerste, die in 1737 de Aardappelteelt in het groot ondernam en voortzette, en in 1740 zag men dit voorbeeld in Neder-Saksen nagevolgd.

»Bij vele weldenkende menschen werd dit gewas weldra als een groot geschenk van God aangemerkt, en zelfs Koningen en Vorsten verlustigden zich in een' schotel met Aardappelen; en men vindt aangeteekend, dat toen onze onze Stadhouder Prins Willem IV, met zijne Echtgenoot, zijne Moeder Marja Louisa, weduwe van Jan Willem Friso, in December des jaars 1742 kwam bezoeken, zij, voor hare gasten, een' schotel met Aardappelen deed opdisschen.

»Anderen daarentegen waren met zulk een vooroordeel tegen dit voedsel behept, dat zij hetzelve varkensvoer dunden noemen, zoo als nog, in 1750, de vrouw van den Haarlemschen Burgemeester Guldewagen deed, welke daarenboven hare keukenmeid wegzond, omdat deze zich verstout had, eenige Aardappelen voor haar eigen geld te koopen en in huis te brengen."

ADVERTENTIEN.

Op den Huize den Burg, bij Rijnsburg, is heden, den 29sten November 1846, onze hartelijk geliefde Vader en Behuwd-Vader JOANNES CLARISSE, in den ouderdom van 76 jaren, plotselijk, doch zachtkens, ontslapen.

Uit aller naam,

E. E. CLARISSE,
Wed. W. MACQUEENE.

Eenige Kennisgeving.

Op heden den 30sten November 1846, overleed, in den ouderdom van ruim 80 jaren, onze veelgeliefde Vader en Behuwd-Vader ADRIANUS VAN 'T HOFF, na voorzien te zijn van de H. Sacramenten onzer Moeder de H. Kerk. Niet twijfelende aan de deelneming onzer Vrienden en Bekenden, zoo verzoeken wij van brieven van Rouwbeklag verschoond te blijven.

Uit aller naam,

UTRECHT, 1 December 1846. F. VAN 'T HOFF.

LEYDSCHE SCHOUWBURG.

DE KONINKLIJKE NEDERDUITSCHE TOONEELISTEN VAN ZUID-HOLLAND,
Onder Directie der Firma J. H. HOEDT en A. PETERS,
zullen op **Maandag 7 December 1846,**
Fiorina, Tooneelspel, naar het Fransch van *Melesville en Carmouche*, door den Heer E. Hacco. Gevolgd door *de Scheepsjongen*, Tooneelspel met Zang, in 2 Bedrijven, het Fransche van den Heer *Emile Souvestre*, bij gevoegd door den Heer F. H. Graa.

Beide stukken nooit alhier vertoond. *Aanvang ten ZES uren.*

GROOT VOCAAL EN INSTRUMENTAAL CONCERT,

hetwelk zal gegeven worden door

A. J. C. KNIPPENBERG,

in de Stads-Gehoorzaal, op Dingsdag den 8sten Decembr. 1846, des avonds ten 7 uur, en waarop zich behalve den Concertgever (Piano), zullen laten hooren:

Mejufvrouw THÉRÈSE DELHMIJN (Zang), de **Heer P. FAUBEL,** (Clarinet), beiden uit 's-Gravenhage.

PROGRAMMA:

Eerste Afdeeling.

1. Ouverture van Beethoven (Egmont).
2. Concerto voor de Piano van J. N. Hummel, uitgevoerd door den Concertgever.
3. Aria Judith, van Conconne, gezongen door Mejufvrouw Thérèse Delhmijn.
4. Fantasie Brillante, par C. Coene, voor Clarinet, uitgevoerd door den Heer P. Faubel.

Tweede Afdeeling.

5. Ouverture van Reissiger (die Felsenmühle).
6. Fantasie et variations de bravoure voor de Piano van Th. Döhler, uitgevoerd door den Concertgever.
7. Adelaïde van Beethoven, gezongen door Mejufvr. Thérèse Delhmijn.
8. Concertante voor 2 Clarinetten van T. Teerling, uitgevoerd door de Heeren P. en A. Faubel.
9. Romances, gezongen door Mejufvr. Thérèse Delhmijn.

☞ Toegang-Biljetten zijn te bekomen tegen *f* 1.49, ten huize van den Concertgever, op de Hoogstraat Wijk VII No. 805, en des avonds aan de *Stads-Gehoorzaal*.

Koffijhuis *de Beurs van Amsterdam.*

Daar ik mij op nieuw aan het *Frankforter Tooneel* heb geengageerd zoo heeft de gunstige bijval zoo van HH. Studenten als van HH. Ingezetenen op mijne vroegere SOIRÉES MUSICALES te beurt gevallen, mij genoopt voor mijn vertrek nog eenige **SOIRÉES** te geven, in het Koffijhuis *de Beurs van Amsterdam*, op *Maandag*, *Dingsdag* en *Woensdag*, welke zullen aanvangen op *Maandag* ten 9, *Dingsdag* en *Woensdag* ten 8 ure.

ANNA ROEDER VOGT,
Chanteuse aan het Frankforter Theater.

Al degenen, dien ten vorderen hebben aan, of verschuldigd zijn aan den Boedelvan den Wel Ed. Geb. Heer W. H. R. CUNEUS, gewoond hebbende binnen *Leyden*, en aldaar overleden den 23sten November 1846, gelieven daarvan opgaave of betaling te doen ten Kantore van den Notaris A. B. BARKEY Nz. te *Leyden*, vóór of op den 2den Januarij 1847.

De Ondergeteekende heeft de eer aan Outlers en Voogden te berigten, dat hij zijne Aanstelling heeft ontvangen als **Hollandsch** en **Fransch SCHOOLMEESTER** in de plaats van wijlen zijn Vader.

Dankbaar voor het in hem gestelde vertrouwen, dan zijne waardige Voorganger gedurende meer dan twee halve eeuwen in die betrekking genoot, beveelt ook hij zich in het vertrouwen en de toegenegenheid zijner geëerde Stadgenooten aan, zullende in alles aanleiding, om zich die waardig te maken.

Leyden, 5 *December* 1846.

P. MENKER.

NB. NB. De BESTEDING der WERKEN, ten dienste der Stad *Leyden* op den 16den December aanstaande zullende plaats hebben, wordt *voor Maaltijd Herhaalgeevung* uitgesteld.

Op Woensdag den 23 December 1846, des voormiddags ten 10 ure, zal men in het Koffijhuis genaamd *de Vink*, onder *Soeterwoude*, Publiek Veilen en Verkoopen: Een perceel WEI- of HOOILAND, in den Gasthuis- en Broekhuizer polder onder *Soeterwoude*, groot 1 Builder, 20 ellen. Een perceel WEI- of HOOILAND, in den Noord-Hollandschen polder onder *Voorschoten* groot 78 roeden, 6 Ellen. En VIER perceelen BOUWLAND en een perceel BOSCHLAND onder *Valkenburg*, te zamen groot 5 Bunders, 25 roeden. Alles breeder bij Aanplakbiljetten omschreven.

Kunnende dagelijks worden bezigtigd.

Zijnde inmiddels nadere informatien te bekomen ten Kantore van de Notarissen A. B. BARKEY Nz. te *Leyden*, en J. TROMER, te *Voorschoten*.

VRIJWILLIGE VERKOOPING

in het Logement de *Rosdaal* te *Katwijk aan den Rhijn*, van

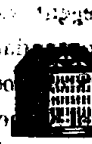

N°. 1. Een aanzienlijk HERENHUIS met fraaijen TUIN, voorzien van acht zoo Boven- als Beneden-Kamers, benevens ruime Zaal, allen behangen, Provisie- en Dienstboden-Kamers, Keuken, Kelders, Zolders, Mangelkamer, Turfhonder en verdere gemakken.

N°. 2. Een ruim, heel en sterk KOETSHUIS met STALLING voor vijf Paarden, verder getimmerte en groot stuk Tuinland.

N°. 3. Een TUINMANS- en KOETSIERS-WONING met ERF.

N°. 4. Een strook GRONDS met daarop staand HOUTGEWAS.

Alles staande en gelegen te *Katwijk aan den Rhijn* en breeder bij Aanplakte billetten omschreven.

De voorsaid de provisionele Opveiling zal plaats hebben op Woensdag den 6den Januarij 1847 en de finale Gunning op Woensdag den 13den Januarij 1847 beide des voormiddags ten 12 ure.

Voorts zijn de voornoemde Perceelen met uitzondering van een gedeelte van Perceel N°. 3 worden aanvaard 1 Februarij 1847 en worden bezigtigd dagelijks van 11 tot 4 ure mits behoorlijk belet vragende.

Zijnde inmiddels nadere informatiën te bekomen ten Kantoren van de Notarissen A. E. ROEST VAN LIMBURG te *Katwijk aan den Rhijn*, A. B. BARKEY Nz. te *Leyden*, en H. VAN ZEGWAARD te *Voorburg*.

Voorloopig Berigt.

De Boekhandelaren J. G. VAN TERVEEN & ZOON, te *Utrecht*, zullen zoo spoedig mogelijk uitgeven:

EENE LEVENS- EN KARAKTERSCHETS

VAN WILLEM DEN TWEEDEN,

JOANNES CLARISSE,

DOOR

Prof. H. BOUMAN.

Waarvan in alle Boekwinkels *gratis* eene nadere aankondiging te verkrijgen is.

GRAANPRIJZEN AAN DE BEURS TE LEYDEN.

Zaturday 5 December.

Onde Witte Tarwe *f* 11.50 tot *f* 12.00. Nieuwe Witte Tarwe *f* 12.00 tot *f* 12.30. Onde Rogge *f* 9.40 tot *f* 9.70. Nieuwe Rogge *f* 9.60 tot *f* 9.90. Nieuwe Gerst *f* 6.20 tot *f* 6.60. Haver *f* 5.00 tot *f* 5.10. Paardeboonen *f* 8.20 tot *f* 8.40. Duiveboonen *f* 8.50 tot *f* 8.70.

PRIJS VAN DE BOTER AAN DE WAAG TE LEYDEN.

Zaturday 5 December 1846. Van 35 tot 39 Gulden.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

ZATURDAG 5 DECEMBER, ten 1 ure.

	Laatste Koers.	Hoogste Koers
Nederland, Werkelijke Schuld.	59	59⅛
Dito Certificaten.	71⅛	
Dito Inschrijving.	92½	92⅝
Oud Leening.	92½	
Amortisatie Syndicaat.		
Handel-Maatschappij.	175	176⅝
Haarlemmermeer.		
Aandeelen Rijn-Spoorweg.		
Aandeelen Hollandsche Spoorweg Maatschappij.		
Belgie, Certificaten.		
Dito Dito.		
Dito bij Rotschild.		
Spanje, Leening bij Ardoin van 85 p.	21⅞	
Dito bij ditto, oude stukken.		
Dito (tous les mois).		
Dito Binnenl.	32⅛	
Coupons Ardoins.	18⅝	18⅞
Portugal, te Londen.	41⅛	
Dito.	40½	40⅞
Roseland, Oblig. Hope 1798 en 1816.		
Dito dito 1828 en 1829.	104⅛	
Cert. bij dito 1831 en 1833.		
Dito bij Hope.	88⅞	89
Dito bij Stieglitz & C.	88	
Certificaten te Hamburg.		
Dito te Londen.		
Inschrijving in Assign.		
Certificaten van dito.		
Polen.		
Dito Aandeelen met Loting. *f* 500		
Dito dito. *f* 500		
Pruissen, Loten.		
Oostenrijk, Oblig. Wenner Bank.		
Idem.		
Oblig. Metalliek.		
Idem.		
Aandeelen 28 Mei 1834. *f* 500		
Idem 1 April 1839. *f* 250		
Napels, Certif. Adm. bij Lam. en Bonw.		
Brazilie, Idem. 1843.		
Amerika.		
Dito.		
Dito Bankaktien.		
Mexico.		
Dito Uitgestelde Schuld.		
Grenada.		
Venezuela.		

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.